

# تبیین اهمال کاری تحصیلی دانش آموزان بر اساس ویژگیهای شخصیتی و سبکهای فرزندپروری

محسن سوری نژاد<sup>۱</sup>

دکتر مهران فرهادی<sup>۲</sup>

دکتر رسول کردنوقابی<sup>۳</sup>

## چکیده

هدف این پژوهش تبیین اهمال کاری تحصیلی دانش آموزان بر اساس ویژگیهای شخصیتی و سبکهای فرزندپروری بود. طرح پژوهش از نوع همبستگی بود و تعداد ۲۸۰ نفر از دانش آموزان دبیرستانهای مدارس دولتی شهر کوهلدشت در سال تحصیلی ۹۳-۹۲ ( $N=480$ ) به روش نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای با استفاده از فرمول تعیین حجم نمونه انتخاب شدند. پرسشنامه های اهمال کاری تحصیلی، شخصیت گلدبرگ و شیوه های فرزندپروری والدین اجرا و تحلیل شد. به منظور تحلیل داده ها از روشهای آماری توصیفی (میانگین و انحراف معیار) و استنباطی (همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندگانه به روش همزمان) استفاده شد. نتایج نشان داد که ویژگیهای شخصیتی و سبکهای فرزندپروری می توانند تغییرات اهمال کاری تحصیلی را در دانش آموزان تبیین کنند ( $P<0.01$ ). میان روان رنجوری با اهمال کاری تحصیلی رابطه مثبت معناداری وجود دارد ( $P<0.01$ ). همچنین میان وظیفه شناسی و گشودگی با اهمال کاری تحصیلی در دانش آموزان همبستگی منفی وجود دارد ( $P<0.01$ )؛ اما میان ویژگیهای شخصیتی برون گرایی و مقبولیت با اهمال کاری تحصیلی در دانش آموزان رابطه معنادار وجود ندارد. در زمینه سبکهای فرزندپروری نیز میان سبک فرزندپروری مسامحه کار و اهمال کاری تحصیلی در دانش آموزان همبستگی مثبت وجود دارد ( $P<0.01$ ). همچنین میان سبک فرزندپروری مقتدرانه و اهمال کاری تحصیلی در دانش آموزان همبستگی منفی وجود دارد ( $P<0.05$ )؛ اما میان سبک فرزندپروری سخت گیرانه و آسان گیر با اهمال کاری تحصیلی در دانش آموزان همبستگی وجود ندارد. به طور کلی می توان نتیجه گیری کرد که سبکهای فرزندپروری و ویژگیهای شخصیتی می توانند اهمال کاری تحصیلی را در دانش آموزان تبیین کنند.

**کلید واژگان:** اهمال کاری، اهمال کاری تحصیلی، ویژگیهای شخصیتی، سبکهای فرزندپروری، دانش آموزان دبیرستانی

تاریخ دریافت: ۹۴/۹/۱۴ تاریخ پذیرش: ۹۵/۵/۳

۱. کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی، دانشگاه بوعلی سینا

۲. استادیار روانشناسی سلامت، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران

۳. دانشیار روانشناسی تربیتی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران

m.sourin18@gmail.com

Mehran.farhadi@gmail.com

nogha5@yahoo.com

## مقدمه

اهمال کاری<sup>۱</sup> پدیده جدیدی نیست؛ ویلیام جیمز<sup>۲</sup> ۱۲۰ سال پیش به پیامدهای روانشناختی اهمال کاری اشاره کرده است (میرزایی، غرابی و بیرشک، ۱۳۹۲) و استیل<sup>۳</sup> (۲۰۰۷) تا هشتصد سال پیش از میلاد، منابع مربوط به اهمال کاری را یافته است. اگرچه توصیف اهمال کاری در متون مصر، یونان و روم باستان به چشم می خورد ولی برای نخستین بار با این نام در زبان انگلیسی و در سال ۱۵۴۸ در فرهنگ آکسفورد آمده است (استیل، ۲۰۰۷). با وجود این، حتی امروز هم برای ما قابل فهم نیست که چرا کاری را که امروز می توانیم انجام دهیم به آینده موکول می کنیم (استیل، ۲۰۰۷).

اهمال کاری یا به آینده موکول کردن کارها هر چند در نظر اول، هدفش خوشایند کردن زندگی است ولی در اغلب موارد غیر از استرس، به هم ریختگی و شکستهای پیاپی، پیامد دیگری نداشته است و از طریق ممانعت از پیشرفت و عدم دسترسی به اهداف، پیامدهای نامطلوب و جبرانناپذیری به همراه دارد (گلستانی بخت و شکری، ۱۳۹۲). استیل (۲۰۰۷) فردی را اهمال کار می داند که هنگام شروع تکلیفی که از او خواسته شده است آن را به آهستگی انجام می دهد و به بهانه اینکه آن را بعداً انجام خواهد داد، قصد ترک آن را دارد. دلایل مهمی وجود دارد که اهمال کاری آسیب رسان است؛ برای نمونه پژوهشها نشان داده اند که اهمال کاری می تواند به عملکرد دانشگاهی ضعیف (استیل، ۲۰۰۷)، تجربه هیجانهای منفی مانند شرم و گناه در مورد خود (فی و تانگنی<sup>۴</sup>، ۲۰۰۰)، افسردگی (استرانگمن و برت<sup>۵</sup>، ۲۰۰۰) و رفتارهای سلامتی منفی، مانند تأخیر در رسیدگی به مشکلات بهداشتی (سیرویس، ملیاگوردن و پیکل<sup>۶</sup>، ۲۰۰۳) منجر شود.

با توجه به پیچیدگی اهمال کاری و مؤلفه های شناختی، عاطفی و رفتاری تأثیرگذار بر آن، این سازه تظاهرات گوناگونی دارد، مانند اهمال کاری عمومی (بالکس و دورو<sup>۷</sup>، ۲۰۰۹)، اهمال کاری تحصیلی (هیل، هیل، چابوت و بارال<sup>۸</sup>، ۱۹۷۸؛ زیاست، روزنتال و وایت<sup>۹</sup>، ۱۹۷۸؛ دی، منسینک و اوسولیوان<sup>۱۰</sup>، ۲۰۰۰)، اهمال کاری در تصمیم گیری (ایفرت و فراری<sup>۱۱</sup>، ۱۹۸۹) اهمال کاری

- 
1. Procrastination
  2. William James
  3. Steel
  4. Fee & Tangney
  5. Strongman & Burt
  6. Sirois, Melia-Gordon & Pychyl
  7. Balkis & Duru
  8. Hill, Hill, Chabot & Barrall
  9. Ziesat, Rosenthal, & White
  10. Day, Mensink & O'Sullivan
  11. Effert & Ferrari

روان رنجورانه (الیس و ناوس<sup>۱</sup>، ۱۹۷۹؛ بالکیس و دورو، ۲۰۰۹) و اهمال کاری وسواس گونه (فراری و بک<sup>۲</sup>، ۱۹۹۸)؛ اما متداول ترین نوع اهمال کاری، اهمال کاری تحصیلی است (استیل، بروثن<sup>۳</sup> و وامبک<sup>۴</sup>، ۲۰۰۱؛ مون و ایلینگورث<sup>۵</sup>، ۲۰۰۵). علت توجه به این نوع از اهمال کاری، از یک طرف پیامدهای منفی آن برای میلیونها دانشجو و دانش آموز و از طرف دیگر دسترسی آسان تر این گروهها برای پژوهش و درمان است (مون و ایلینگورث، ۲۰۰۵). راث بلوم، سولومون و موراکامی<sup>۶</sup> (۱۹۸۶) این نوع اهمال کاری را تمایل غالب و همیشگی فراگیران برای به تعویق انداختن فعالیتهای تحصیلی تعریف کرده اند که تقریباً همیشه با اضطراب همراه است. نمونه بسیار آشنای آن، به تعویق انداختن مطالعه دروس تا شب امتحان و اضطراب ناشی از آن است که گریبانگیر دانش آموزان و دانشجویان می شود (بیرامی، دانشورپور، حسینی اصل و فولادوند، ۱۳۸۹). اهمال کاری تحصیلی، رفتاری فراگیر و بالقوه ناسازگار برای بسیاری از دانش آموزان و دانشجویان است که اغلب با احساس پریشانی و ناراحتی روانشناختی همراه بوده است (پالا، آکیلدیز و باگجی<sup>۷</sup>، ۲۰۱۱) و به عنوان تمایل غیر منطقی برای به تأخیر انداختن تکالیفی تعریف می شود که باید انجام شوند (لی<sup>۸</sup>، ۱۹۸۶). یکی از پیامدهای منفی اهمال کاری تحصیلی، تمایل به «تنزیل موقت»<sup>۹</sup> است که در آن، فرد پاداشهای کوچک اما در دسترس را به پاداشهای بزرگ اما دور از دسترس ترجیح می دهد (هاول، واتسون، پاول و بورو<sup>۱۰</sup>، ۲۰۰۶). تنزیل موقت و به تبع آن اهمال کاری تحصیلی، تابع برخی عوامل موقعیتی، نظیر تأخیر در پاداش و آزارندگی تکلیف و برخی ویژگیهای شخصیتی مانند پایین بودن خود-آگاهی، بی نظمی ذهنی، خود-کنترلی کم و نقصان انگیزش پیشرفت است (استیل، ۲۰۰۷).

کاستا و مک کری<sup>۱۱</sup> (۱۹۹۲) در پژوهشی به این نتیجه رسیده اند که میان اهمال کاری و ابعاد مدل پنج عاملی شخصیت رابطه وجود دارد، بنابراین شخصیت و ویژگیهای شخصیتی می تواند یکی از عوامل اصلی بروز اهمال کاری تحصیلی باشد. شخصیت فرد را می توان بر مبنای تأثیری که بر دیگران می گذارد، تعریف کرد و شخصیت را می توان الگوی اختصاصی و متمایز تفکر، هیجان و

- 
1. Ellis & Knaus
  2. Beck
  3. Brothen
  4. Wambach
  5. Moon & Illingworth
  6. Rothblum, Solomon & Murakami
  7. Pala, Akyildiz & Bagci
  8. Lay
  9. Temporal discounting
  10. Howell, Watson, Powell & Buro
  11. Costa & McCrae

رفتاری دانست که اسلوب شخصی تعامل با محیط فیزیکی و اجتماعی هر شخص را رقم می‌زند (اتکینسون<sup>۱</sup> و همکاران، ۲۰۰۰؛ ترجمه براهنی و همکاران، ۱۳۸۵). عوامل تعیین‌کننده شخصیت می‌تواند ارث، محیط و موقعیت باشد، اما افراد به فراخور سه عامل یادشده دارای ویژگیهای شخصیتی متفاوتی هستند (کالیگوری<sup>۲</sup>، ۲۰۰۰). به دلیل کثرت این ویژگیها و عدم توانایی در سنجش آنها به‌طور کامل، یک مدل بر پایه پنج عامل اصلی شخصیتی طراحی گردید و به مدل پنج عاملی شخصیت مشهور شد. اساس مدل پنج عاملی بر مؤلفه‌های وظیفه‌شناسی<sup>۳</sup>، گشودگی نسبت به پذیرش تجربه<sup>۴</sup>، تطابق‌پذیری یا خوشایندی<sup>۵</sup>، برون‌گرایی<sup>۶</sup> و روان‌رنجوری<sup>۷</sup> قرار داده شد (کاستا و مک‌کری، ۱۹۹۲). ویژگیهای شخصیتی در حقیقت، به‌عنوان محرکهای خلق‌وخو، برای دستیابی به هدف تلقی می‌شوند. به این معنا که این ویژگیها انسان را مستعد انجام دادن رفتارهای مختلف در موقعیتهای خاص می‌نماید (کالیگوری، ۲۰۰۰). برخی از روانشناسان بر این باورند که عملکرد والدین بر شکل‌گیری افکار، رفتار و هیجانات کودکان تأثیری معنادار دارد. بوری و گانتی<sup>۸</sup> (۲۰۰۸) معتقدند که عملکرد والدین سبب ایجاد و گسترش مدلهایی در درون سازمان شناختی فرد به نام طرحواره می‌شود. این طرحواره‌ها در زندگی فرد به‌عنوان عدسیهایی عمل می‌کنند که تفسیر، انتخاب و ارزیابی فرد از تجارب وی را شکل می‌دهند.

خانواده اولین و بیشترین تأثیر را بر فرآیند ساخت هویت فرهنگی - اجتماعی انسان و چگونگی ساخت شخصیت می‌گذارد. با توجه به اینکه خانواده‌ها از نظر اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی باهم تفاوت بسیار دارند و نیز فضای حاکم بر خانواده و نوع رابطه والدین با فرزندان که به اشکال آزادی، استبدادی یا دموکراسی است؛ نگرشها، تصورات و رفتار خانواده‌ها بیشترین تأثیر را بر هویت فرهنگی - اجتماعی فرزندان دارند (منادی، ۱۳۸۴)؛ بنابراین هر خانواده شیوه‌های خاصی را در تربیت فردی و اجتماعی فرزندان خویش به‌کار می‌گیرد. این شیوه‌ها که شیوه‌های فرزندپروری نامیده می‌شوند متأثر از عوامل مختلف فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی هستند (هاردی، پاور و جی دایک<sup>۹</sup>، ۱۹۹۳). شیوه‌های فرزندپروری عاملی تعیین‌کننده و اثرگذار است که

1. Atkinson
2. Caligiuri
3. Conscientiousness
4. Openness to experience
5. Agreeableness
6. Extroversion
7. Neuroticism
8. Buri & Guntty
9. Hardy, Power & Jaedicke

نقشی مهم در آسیب شناسی روانی و رشد تحصیلی فرزندان دارد. بحث در مورد هر یک از مشکلات فرزندان بدون در نظر گرفتن نگرشها، رفتارها و شیوه های فرزندپروری تقریباً غیرممکن است (هاردی، پاور و جی دایک، ۱۹۹۳)، بنابراین خانواده و شیوه های فرزندپروری نیز می تواند اهمال کاری تحصیلی در دانش آموزان را تحت تأثیر قرار دهند. با توجه به مطالب یاد شده و وجود پدیده اهمال کاری و رشد روزافزون آن در میان دانش آموزان، این پژوهش در پی تبیین عوامل تأثیرگذار این مسئله بود که آیا اهمال کاری تحصیلی که یکی از عوامل مهم ضعف عملکرد دانش آموزان است، می تواند ناشی از شیوه های فرزندپروری والدین و ویژگی های شخصیتی دانش آموزان باشد؟ لذا سؤال اصلی پژوهش این بود که آیا سبک های فرزندپروری و ویژگی های شخصیتی آزمودنیها، می توانند درصد معناداری از اهمال کاری تحصیلی آنان را تبیین کنند؟

### روش شناسی پژوهش

#### جامعه، نمونه و روش نمونه گیری

برای اجرای این پژوهش از طرح همبستگی استفاده شده است. جامعه آماری پژوهش، کل دانش آموزان دختر و پسر دوره متوسطه دوم شهر کوهدشت در سال تحصیلی ۹۳-۹۲ بوده که براساس گزارش اداره آموزش و پرورش شهر کوهدشت ۴۸۰۱ نفر بوده اند. با توجه به در اختیار داشتن حجم جامعه آماری، با استفاده از فرمول تعیین حجم نمونه برای زمانی که حجم جامعه مشخص است؛ ۲۸۰ نفر به روش نمونه گیری خوشه ای چندمرحله ای انتخاب شدند. ابتدا از میان همه مدارس، پنج مدرسه پسرانه و پنج مدرسه دخترانه انتخاب شد، سپس از هر مدرسه ۲۸ دانش آموز به عنوان نمونه انتخاب شدند. بدین صورت که از هر پایه تحصیلی (اول، دوم، سوم و چهارم) ۷ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند.

#### ابزارهای پژوهش

۱. پرسشنامه اهمال کاری تحصیلی: این پرسشنامه را سولومون و راث بلوم در سال (۱۹۸۴) ساخته و آن را مقیاس اهمال کاری تحصیلی نام نهاده اند. این مقیاس را دهقانی (۱۳۸۷) برای اولین بار در ایران به کار برده که دارای ۲۷ گویه است. پرسشنامه اهمال کاری تحصیلی شامل ۳ مؤلفه بوده که عبارت اند از: ۱. آماده شدن برای امتحانات (۸ گویه)، ۲. آماده شدن برای تکالیف (۱۱ گویه) و ۳. آماده شدن برای مقاله های پایان ترم (۸ گویه). آزمودنیها به هنگام پاسخ دادن به پرسشنامه، وضع خود را روی یک مقیاس ۵ درجه ای، از هرگز (۱) تا همیشه (۵) رتبه بندی می کنند. در این مقیاس گویه های (۲، ۴، ۶، ۱۱، ۱۳، ۱۵، ۱۶، ۲۱، ۲۳، ۲۵) به صورت معکوس نمره گذاری می شوند. نامیان

و حسینچاری (۱۳۹۰) در تحقیقی با عنوان تبیین اهمال‌کاری تحصیلی دانشجویان بر اساس باورهای مذهبی و هسته کنترل ضریب پایایی پرسشنامه را به روش آلفای کرونباخ  $0/73$  به دست آوردند. ضریب پایایی به روش آلفای کرونباخ در پژوهش حاضر  $0/70$  به دست آمد.

۲. **پرسشنامه شخصیت گلدبرگ (۱۹۹۹):** این سیاهه از نوع خود-گزارشی است که گلدبرگ<sup>۱</sup> بر اساس پنج عامل شخصیت طراحی کرده است و پنج عامل روان‌رنجوری، برون‌گرایی، گشودگی، مقبولیت و وظیفه‌شناسی را اندازه‌گیری می‌کند. این پرسشنامه شامل ۵۰ سؤال است که الگوی پاسخدهی به آن پنج گزینه‌ای و به صورت مقیاس درجه‌بندی لیکرت است. پایایی این پرسشنامه را گلدبرگ (۱۹۹۹) با روش آلفای کرونباخ برابر با  $0/84$  گزارش کرده و روایی این سیاهه از طریق همبستگی با چند پرسشنامه شخصیتی از جمله، ۱۶ عاملی کتل برابر با  $0/73$  گزارش شده است (شفیعی‌تبار، خداپناهی و صدق‌پور، ۱۳۸۷). در پژوهش حاضر ضریب پایایی پرسشنامه با روش آلفای کرونباخ در زیر مقیاسهای برون‌گرایی، مقبولیت، وظیفه‌شناسی، روان‌رنجوری و گشودگی به ترتیب  $0/50$ ،  $0/58$ ،  $0/66$ ،  $0/67$  و  $0/53$  به دست آمده است.

۳. **سبکهای فرزندپروری والدین:** مقیاس سبکهای فرزندپروری را نقاشیان (۱۳۵۸) بر مبنای کارهای شیفر<sup>۲</sup> تهیه کرده که شامل ۷۷ گویه است. الگوی پاسخدهی به این آزمون پنج گزینه‌ای و به صورت مقیاس درجه‌بندی لیکرت بوده و پاسخها طیفی از کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم را در بر می‌گیرند. سؤالات از ۱ تا ۴۲ برای بعد کنترل است که در این قسمت هر فرد حداقل ۴۲ و حداکثر ۲۱۰ نمره می‌تواند کسب کند. سؤالات ۴۳ تا ۷۷ بعد محبتی را می‌سنجد که هر فرد در این قسمت می‌تواند حداقل ۳۵ و حداکثر ۱۷۵ نمره اخذ نماید. ضریب پایایی پرسشنامه را سازنده آن  $0/87$  گزارش کرده است (برجعی، ۱۳۷۸). همچنین رحمتی، اعتمادی و محرابی (۱۳۸۶) در پژوهشی با عنوان مقایسه میزان اختلالات روانی دختران نوجوان با توجه به شیوه‌های فرزندپروری والدین در دبیرستانهای شهرستان جیرفت ضریب پایایی آلفای کرونباخ را برابر با  $0/80$  درصد به دست آورده‌اند. در پژوهش رحمتی، اعتمادی و محرابی (۱۳۸۶) به منظور تأیید اعتبار عاملی سؤالات پرسشنامه، از روش «تحلیل مؤلفه»، با استفاده از «چرخش واریمکس» استفاده شده است که نتیجه تحلیل، اعتبار عاملی سؤالات را تأیید نموده است. در پژوهش حاضر ضریب پایایی پرسشنامه به روش آلفای کرونباخ برابر  $0/879$  به دست آمده است.

1. Goldberg  
2. Schaefer

## یافته‌ها

شاخصهای توصیفی اهمال کاری تحصیلی، زیرمقیاسهای شیوه‌های فرزندپروری و ویژگیهای شخصیتی در جدول شماره ۱ آورده شده است.

جدول ۱. میانگین، انحراف استاندارد و واریانس اهمال کاری، ویژگیهای شخصیتی و سبکهای فرزندپروری

| متغیر       | میانگین | انحراف استاندارد |
|-------------|---------|------------------|
| اهمال کاری  | ۷۷/۲۹   | ۱۳/۰۵۰           |
| برون‌گرایی  | ۳۰/۶۷   | ۵/۱۸۴            |
| گشودگی      | ۳۵/۴۶   | ۴/۸۶۱            |
| مقبولیت     | ۳۶/۸۱   | ۵/۱۲۷            |
| وظیفه‌شناسی | ۳۶/۵۰   | ۵/۷۸۶            |
| روان‌رنجوری | ۲۹/۷۶   | ۶/۱۸۴            |
| مقتدر       | ۰/۳۱    | ۰/۴۶۵            |
| آسان‌گیر    | ۰/۲۵    | ۰/۴۳۵            |
| سخت‌گیر     | ۰/۲۴    | ۰/۴۳۰            |
| مسامحه‌کار  | ۰/۱۹    | ۰/۳۹۳            |

همان‌طور که در جدول ۱ ملاحظه می‌شود، میانگین و انحراف معیار متغیر اهمال کاری تحصیلی به ترتیب ۷۷/۲۹ و ۱۳/۰۵۰ است. میانگین و انحراف معیار خرده مقیاسهای برون‌گرایی به ترتیب ۳۰/۶۷ و ۵/۱۸۴، گشودگی ۳۵/۴۶ و ۴/۸۶۱، مقبولیت ۳۶/۸۱ و ۵/۱۲۷، وظیفه‌شناسی ۳۶/۵۰ و ۵/۷۸۶ و روان‌رنجوری ۲۹/۷۶ و ۶/۱۸۴ هستند. همچنین، میانگین و انحراف معیار خرده مقیاسهای فرزندپروری مقتدرانه ۰/۳۱ و ۰/۴۶۵، فرزندپروری آسان‌گیر ۰/۲۵ و ۰/۴۳۵، فرزندپروری سخت‌گیرانه ۰/۲۴ و ۰/۴۳۰ و فرزندپروری مسامحه‌کار ۰/۱۹ و ۰/۳۹۳ است.

از جمله مفروضات رگرسیون که باید رعایت شود این است که نباید میان متغیرهای رابطه هم‌خطی وجود داشته باشد. در جدول شماره ۲ آزمون مربوط به هم‌خطی بودن متغیرها آورده شده است.

جدول ۲. آزمون مربوط به هم خطی بودن متغیرها

| متغیرها     | Tol   | Vif   | دوربین - واتسون |
|-------------|-------|-------|-----------------|
| اهمال کاری  |       |       |                 |
| برون‌گرایی  | ۰/۷۸۳ | ۱/۲۷۷ | ۱/۹۹۰           |
| گشودگی      | ۰/۷۶۴ | ۱/۳۹۰ |                 |
| مقبولیت     | ۰/۶۴۸ | ۱/۵۴۳ |                 |
| وظیفه‌شناسی | ۰/۷۱۰ | ۱/۴۰۸ |                 |

|       |       |       |             |                      |
|-------|-------|-------|-------------|----------------------|
|       | ۱/۱۳۹ | ۰/۸۷۸ | روان رنجوری |                      |
| ۱/۹۶۰ | ۱/۳۹۰ | ۰/۷۲۰ | آسان گیر    | سبکهای<br>فرزندپروری |
|       | ۱/۴۲۷ | ۰/۷۰۱ | سخت گیر     |                      |
|       | ۱/۶۳۶ | ۰/۶۱۱ | مسامحه کار  |                      |

ردیف اول جدول ۲ مربوط به آماره‌های تولرانس (Tolerance) و ردیف دوم مربوط به عامل تورم واریانس<sup>۱</sup> (Vif) است. ضریب تولرانس که میان صفر تا ۱ نوسان دارد، نشان می‌دهد که متغیرهای مستقل تا چه اندازه رابطه خطی با همدیگر دارند. هر چه مقدار تولرانس نزدیک به ۱ باشد، میزان هم خطی کمتر است و به عکس. با توجه به جدول شماره ۲ آماره‌های مربوط به متغیرهای مستقل همگی تقریباً به (۱) نزدیک هستند. شاخص دیگر، عامل تورم واریانس (Vif) است. هر چه مقدار عامل تورم واریانس از عدد ۲ بزرگ‌تر باشد، میزان هم خطی بیشتر است، بنابراین (Vif) نباید بزرگ‌تر از ۲ باشد. همچنین با توجه به جدول ۲ همه آماره‌های ردیف دوم (Vif) کمتر از ۲ به دست آمده است، بنابراین پیش فرض عدم وجود هم خطی میان متغیرها رعایت شده است. از طرفی هم با توجه به نتایج جدول ۲ مشخص است که مقدار شاخص دوربین - واتسون برای ویژگیهای شخصیتی ۱/۹۹۰ و برای سبکهای فرزندپروری ۱/۹۶۰ به دست آمده که نشان دهنده رعایت این پیش فرض است. مقدار این شاخص باید میان ۱/۵ تا ۲/۵ باشد.

جدول شماره ۳ ضریب همبستگی میان ویژگیهای شخصیتی و سبکهای فرزندپروری را با اهمال کاری تحصیلی نشان می‌دهد.

جدول ۳. ضریب همبستگی میان ویژگیهای شخصیتی و سبکهای فرزندپروری با اهمال کاری تحصیلی

|                | ۱        | ۲        | ۳        | ۴        | ۵        | ۶       | ۷        | ۸        | ۹        | ۱۰ |
|----------------|----------|----------|----------|----------|----------|---------|----------|----------|----------|----|
| ۱. اهمال کاری  | ۱        |          |          |          |          |         |          |          |          |    |
| ۲. برون گرایی  | -۰/۰۷۸   | ۱        |          |          |          |         |          |          |          |    |
| ۳. گنودگی      | -۰/۲۳۹** | ۰/۱۹۷**  | ۱        |          |          |         |          |          |          |    |
| ۴. مقبولیت     | ۰/۰۲۵    | ۰/۴۲۸**  | ۰/۳۰۶**  | ۱        |          |         |          |          |          |    |
| ۵. وظیفه شناسی | -۰/۳۷۵** | ۰/۱۰۱    | ۰/۴۱۸**  | ۰/۳۵۱**  | ۱        |         |          |          |          |    |
| ۶. روان رنجوری | ۰/۳۸۹**  | -۰/۰۲۴   | -۰/۱۴۳*  | ۰/۰۷۸    | -۰/۳۱۱** | ۱       |          |          |          |    |
| ۷. مقتدر       | -۰/۱۵۹*  | ۰/۰۳۱    | ۰/۱۷۶**  | ۰/۲۳۹**  | ۰/۲۳۱**  | -۰/۱۰۹  | ۱        |          |          |    |
| ۸. آسان گیر    | -۰/۰۴۲   | ۰/۱۵۵*   | ۰/۱۳۶*   | ۰/۰۵۹    | ۰/۰۸۴    | -۰/۰۸۹  | -۰/۳۹۳** | ۱        |          |    |
| ۹. سخت گیر     | -۰/۰۲۴   | -۰/۰۱۲   | -۰/۰۷۹   | -۰/۰۶۳   | -۰/۰۴۳   | ۰/۰۰۷   | -۰/۳۸۵** | -۰/۳۳۰** | ۱        |    |
| ۱۰. مسامحه کار | ۰/۲۵۹**  | -۰/۱۹۴** | -۰/۲۷۲** | -۰/۲۷۹** | -۰/۳۰۷** | ۰/۲۲۰** | -۰/۳۲۸** | -۰/۲۸۱** | -۰/۲۷۵** | ۱  |

(\*\* P < ۰/۰۱، \* P < ۰/۰۵)

همان طور که در جدول ۳ ملاحظه می شود، میان ویژگی شخصیتی روان رنجوری با اهمال کاری تحصیلی در دانش آموزان ( $R=0/389$ ،  $P<0/01$ ) همبستگی وجود دارد؛ بنابراین فرضیه پژوهش مبنی بر اینکه میان عامل روان رنجوری و اهمال کاری تحصیلی در دانش آموزان رابطه مثبت وجود دارد تأیید می شود. میان وظیفه شناسی و اهمال کاری تحصیلی در دانش آموزان ( $R=0/375$ ،  $P<0/01$ ) همبستگی منفی و میان گشودگی و اهمال کاری تحصیلی در دانش آموزان ( $R=0/239$ ) نیز همبستگی منفی وجود دارد. ولی میان برون گرایی و اهمال کاری در دانش آموزان ( $R=0/078$ ،  $P>0/05$ ) همبستگی وجود ندارد و میان مقبولیت با اهمال کاری تحصیلی در دانش آموزان ( $R=0/025$ ،  $P>0/05$ ) نیز همبستگی وجود ندارد. همچنین مشخص است که میان شیوه فرزندپروری مقتدرانه با اهمال کاری تحصیلی در دانش آموزان ( $R=0/159$ ،  $P<0/05$ ) همبستگی منفی و میان شیوه فرزندپروری مسامحه کار و اهمال کاری تحصیلی در دانش آموزان ( $R=0/259$ ،  $P<0/01$ ) همبستگی مثبت وجود دارد. ولی میان سبک فرزندپروری آسان گیر و اهمال کاری تحصیلی در دانش آموزان ( $R=0/042$ ،  $P>0/05$ ) و میان سبک فرزندپروری سخت گیرانه و اهمال کاری تحصیلی در دانش آموزان ( $R=0/024$ ،  $P>0/05$ ) همبستگی وجود ندارد.

برای تعیین سهم متغیر ویژگیهای شخصیتی و سبکهای فرزندپروری روی اهمال کاری تحصیلی، ویژگیهای شخصیتی و سبکهای فرزندپروری به عنوان متغیر پیشین و اهمال کاری به عنوان متغیر ملاک در معادله رگرسیون به روش ورود تحلیل شدند. با توجه به اینکه متغیر سبکهای فرزندپروری ما به صورت مقوله ای به چهار سطح (مقتدر، آسان گیر، سخت گیر و مسامحه کار) تقسیم شده، به هر یک از سطوح یک کد (از ۱ تا ۴) داده شده است. از آنجایی که در تحلیل رگرسیون نمی شود از کدگذاری ساده استفاده کرد از کدگذاری تصنعی استفاده شده است (به کتابهای آمار رجوع شود).

جدول ۴. نتایج تحلیل رگرسیون اهمال کاری تحصیلی بر اساس ویژگیهای شخصیتی و سبکهای فرزندپروری

| P     | F      | ADJR <sup>2</sup> | R <sup>2</sup> | R     |                   |
|-------|--------|-------------------|----------------|-------|-------------------|
| 0/001 | 18/816 | 0/257             | 0/272          | 0/521 | ویژگیهای شخصیتی   |
| 0/001 | 6/714  | 0/063             | 0/073          | 0/271 | سبکهای فرزندپروری |

جدول ۵. ضرایب رگرسیون استاندارد شده و نشده متغیرها

|                      | P     | T      | $\beta$ | SE    | B       |             |
|----------------------|-------|--------|---------|-------|---------|-------------|
| ویژگیهای<br>شخصیتی   | ۰/۰۰۱ | ۵۸۲/۱۰ |         | ۸/۰۷۸ | ۸۵/۴۸۴  | مقدار ثابت  |
|                      | ۰/۰۹۷ | -۱/۶۶۸ | -۰/۱۰۰  | ۰/۱۵۱ | -۰/۲۵۲  | برون گرایی  |
|                      | ۰/۱۰۶ | -۱/۶۲۳ | -۰/۰۹۹  | ۰/۱۶۲ | -۰/۲۶۳  | گشودگی      |
|                      | ۰/۰۰۴ | ۲/۹۳۲  | ۰/۱۹۱   | ۰/۱۶۶ | ۰/۴۸۶   | مقبولیت     |
|                      | ۰/۰۰۱ | -۵/۲۲۹ | -۰/۳۳۰  | ۰/۱۴۲ | -۰/۷۴۳  | وظیفه شناسی |
| سبکهای<br>فرزندپروری | ۰/۰۰۱ | ۵/۱۳۸  | ۰/۲۸۹   | ۰/۱۱۹ | ۰/۶۰۹   | روان رنجوری |
|                      | ۰/۰۰۱ | ۴۶/۶۸۱ |         | ۱/۸۰۵ | ۸۴/۲۶۵  | مقدار ثابت  |
|                      | ۰/۰۰۱ | -۴/۳۸۶ | -۰/۳۵۷  | ۲/۲۸۷ | -۱۰/۰۳۱ | مقتدر       |
|                      | ۰/۰۰۱ | -۳/۳۰۹ | -۰/۲۶۴  | ۲/۳۹۱ | -۷/۹۱۱  | آسان گیر    |
|                      | ۰/۰۰۲ | -۳/۱۲۴ | -۰/۲۴۸  | ۲/۴۰۷ | -۷/۵۱۹  | سخت گیر     |

با توجه به نتایج مندرج در جدول شماره ۴ و ۵ ویژگیهای شخصیتی به عنوان متغیر پیش بین و تبیین کننده در دانش آموزان ۲۶ درصد ( $P < ۰/۰۰۱$ ,  $F = ۱۸/۸۱۶$ ,  $R^2 = ۰/۲۵۷$  تعدیل شده)، از واریانس نمره اهمال کاری تحصیلی در دانش آموزان را تبیین می کنند. با توجه به ضرایب بتا به دست آمده می توان گفت تغییری به اندازه یک انحراف معیار در وظیفه شناسی، روان رنجوری و مقبولیت به ترتیب موجب  $-۰/۳۳۰$ ،  $۰/۲۸۹$  و  $۰/۱۹۱$  انحراف معیار تغییر در میزان اهمال کاری تحصیلی دانش آموزان می شود. از طرفی هم سبکهای فرزندپروری به عنوان متغیر پیش بین و تبیین کننده در دانش آموزان شش درصد ( $P < ۰/۰۰۱$ ,  $F = ۶/۷۱۴$ ,  $R^2 = ۰/۰۶۳$  تعدیل شده) از واریانس اهمال کاری را در دانش آموزان تبیین می کنند. ضرایب بتای به دست آمده در جدول ۵ نشان می دهد که تغییری به اندازه یک انحراف معیار در سبکهای فرزندپروری مقتدر، آسان گیر و سخت گیر می تواند به ترتیب موجب  $-۰/۳۵۷$ ،  $-۰/۲۶۴$  و  $-۰/۲۴۸$  انحراف معیار تغییر در میزان اهمال کاری تحصیلی دانش آموزان شود. با توجه به نتایج جدول ۵ و بر اساس متغیرهای پیش بین معنادار معادله رگرسیون برای اهمال کاری تحصیلی به صورت زیر است:

$$\begin{aligned}
 & (۰/۴۸۶ \times \text{مقبولیت}) + (۰/۶۰۹ \times \text{روان رنجوری}) + (-۰/۷۴۳ \times \text{وظیفه شناسی}) + (۸۵/۴۸۴ \times \text{اهمال کاری تحصیلی}) \\
 & (-۰/۲۴۸ \times \text{سخت گیرانه}) + (-۰/۲۶۴ \times \text{سبک آسان گیر}) + (-۰/۳۵۷ \times \text{سبک مقتدرانه}) + (۸۴/۲۶۵ \times \text{اهمال کاری تحصیلی})
 \end{aligned}$$

### بحث و نتیجه گیری

این پژوهش با هدف تبیین اهمال کاری تحصیلی دانش آموزان بر اساس ویژگیهای شخصیتی و سبکهای فرزندپروری انجام گرفته و نتایج زیر به دست آمده است. نتایج رگرسیون چندگانه نشان داد که ویژگیهای شخصیتی می توانند تغییرات اهمال کاری تحصیلی را در دانش آموزان تبیین کنند.

این نتیجه با یافته‌های تحقیقات پیشین (بیرامی و همکاران، ۱۳۸۹؛ واکر<sup>۱</sup>، ۲۰۰۴؛ واتسون<sup>۲</sup>، ۲۰۰۱ و دیاز-مورالس<sup>۳</sup>، کوهن<sup>۴</sup> و فراری، ۲۰۰۸) هماهنگ است. این افراد بر اساس نتایج پژوهشهای خود بر این باورند که از آنجایی که افراد دارای ویژگیهای شخصیتی مختلف مانند اضطراب، افسردگی، خود-آگاهی، نظم و ترتیب، وظیفه‌شناسی، نوع‌دوستی، خیال‌پردازی، گروه‌گرایی و تلاش برای موفقیت هستند؛ بنابراین این ویژگیها سبب شکل‌گیری اهمال کاری با درجات مختلف در افراد دارای ویژگی شخصیتی مختلف می‌شوند. در تبیین نتیجه به دست آمده می‌توان گفت که افراد دارای ویژگی شخصیتی مختص به خود، به گونه ای خاص رفتار می‌کنند؛ مثلاً افراد دارای ویژگی شخصیتی وظیفه‌شناسی، چون در کارهایشان دقیق، منظم و همیشه آماده برای انجام دادن امور هستند، بنابراین در انجام تکالیفشان کمتر دچار تعلل می‌شوند. در مقابل افراد روان‌رنجور چون که افرادی نگران و مضطرب برای انجام دادن امور مختلف هستند، بیشتر اوقات فشار روانی زیادی را تحمل می‌کنند و همین امر سبب می‌شود که بیشتر در انجام تکالیف خود تعلل ورزند.

همچنین یافته‌ها نشان داده اند که سبکهای فرزندپروری می‌توانند تغییرات اهمال کاری تحصیلی را در دانش آموزان تبیین کنند. این یافته با نتایج تحقیقات پیشین (فضلعلی، عبدخدایی و اصغری ابراهیم‌آباد، ۱۳۹۱؛ فراری، هاریوت<sup>۵</sup> و زیمرمن<sup>۶</sup>، ۱۹۹۹؛ پیکل، کوپلان<sup>۷</sup> و رید<sup>۸</sup>، ۲۰۰۲؛ دیویس<sup>۹</sup>، ۱۹۹۹) همسوست. استدلال این پژوهشگران در تبیین یافته‌هایشان این است که روشهای تربیتی والدین از جمله عواملی است که بر میزان اهمال کاری دانش آموزان تأثیر می‌گذارد. در این میان والدین بامحبت زیاد که در مقابل نیازهای فرزندان پاسخگو هستند، سبب رشد انگیزه درونی و در نتیجه کاهش اهمال کاری در فرزندان می‌شوند. والدینی با کنترل بالا که با ویژگیهایی چون سخت‌گیری رفتار می‌کنند، سبب افزایش میزان اهمال کاری در فرزندان می‌شوند (پیکل، کوپلان و رید، ۲۰۰۲). در تبیین این یافته می‌توان گفت که والدینی که انتظارات بالایی از فرزندان خود دارند و بیشتر از فرزندان خود انتقاد می‌کنند، نوعی حس کمال‌گرایی را به فرزندان خود القا می‌کنند. در نتیجه فرزندان والدین کمال‌گرا بیشتر به اجتناب از کار می‌پردازند. اما اگر فرزندی احساس کند

1. Walker
2. Watson
3. Diaz-Morales
4. Cohen
5. Harriott
6. Zimmerman
7. Coplan
8. Reid
9. Davis

که از سوی والدین خود مورد پذیرش قرار گرفته و والدینش برای حرفش ارزش قائل اند؛ با والدین خود بیشتر احساس نزدیکی می‌کند و آنان را دوستان خود می‌داند نه حاکمانی که ناچار است از دستورات آنها اطاعت کند.

میان برون‌گرایی و اهمال‌کاری تحصیلی در دانش‌آموزان هیچ رابطه‌ای وجود نداشت. این یافته با نتیجه پژوهش کاگان، چکیر، ایلهان و کاندیمیر<sup>۱</sup> (۲۰۱۰) مخالف و با نتیجه پژوهش بیرامی، دانشورپور، حسینی‌اصل و فولادوند (۱۳۸۹) موافق است. کاگان، چکیر، ایلهان و کاندیمیر در تبیین یافته خود استدلال می‌کنند که از آنجایی که افراد دارای ویژگی شخصیتی برون‌گرایی افرادی گرم و اجتماعی هستند و دوست دارند که بیشتر در مرکز توجه باشند تکالیف خود را در زمان تعیین شده انجام می‌دهند و مرتکب اهمال‌کاری نمی‌شوند. در تبیین این یافته می‌توان گفت اهمال‌کاری در افراد تحت تأثیر عوامل گوناگون قرار دارد که یکی از این عوامل ویژگیهای شخصیتی است؛ بنابراین احتمال دارد که دانش‌آموزان تحت تأثیر عوامل دیگر، مانند ویژگیهای خود تکلیف یا حتی تحت تأثیر سبک فرزندپروری والدین مرتکب اهمال‌کاری شوند. همچنین میان مقبولیت و اهمال‌کاری تحصیلی همبستگی وجود ندارد. این نتیجه نیز ممکن است به این دلیل باشد که فرد موافق (دارای ویژگی مقبولیت) اساساً فردی نوع‌دوست، دارای حس همدردی با دیگران، مشتاق کمک به دیگران و همچنین افرادی دارای تعارض میان فردی کمتر هستند (گروسی‌فرشی، مهریار و قاضی‌طباطبایی، ۱۳۸۰). شاید به این دلیل باشد که این افراد در مورد هموعان خود به خوبی رفتار می‌کنند و به آنان در انجام کارهایشان کمک می‌رسانند، اما ممکن است در انجام دادن کارهای خود امروز و فردا کنند و اهمال‌کاری کنند.

یافته‌ها نشان داده که میان ویژگی شخصیتی روان‌رنجوری با اهمال‌کاری تحصیلی رابطه مثبت معنادار وجود دارد. این نتیجه با یافته‌های پژوهشهای گذشته (بیرامی و همکاران، ۱۳۸۹؛ جانسون و بلوم<sup>۲</sup>، ۱۹۹۵؛ شوونبرگ<sup>۳</sup>، لی، پیکل و فراری، ۲۰۰۴؛ واتسون، ۲۰۰۱) هماهنگ است. افراد با نمرات بالا در روان‌رنجورخویی به عنوان افرادی از نظر هیجانی بی‌ثبات و ناایمن توصیف می‌شوند که توانایی گرفتن تصمیم به‌موقع و انجام دادن کارها را در زمانی که انجام آنها لازم است، ندارند و شاید این امر سبب اهمال‌کاری در این افراد می‌شود (مک‌کون<sup>۴</sup> و جانسون، ۱۹۹۱). در تبیین یافته به‌دست‌آمده می‌توان گفت از آنجایی که دانش‌آموزان دارای ویژگی شخصیتی روان‌رنجوری نگران،

1. Kagan, Çakır, İlhan & Kandemir

2. Johnson & Bloom

3. Schouwenburg

4. McCown

عصبی، مأیوس و ناامید، دارای استرس، خجالتی، آسیب پذیر و شتابزده هستند (گیلسپی و مارتین<sup>۱</sup>، ۲۰۰۶). معمولاً حال و هوای منفی در محیط درس خود دارند و عموماً نسبت به تحصیل هم نگرش منفی دارند (کاستا و مک کری، ۱۹۹۲)؛ بنابراین فرد روان رنجور مدام خود را سرزنش می کند و در برخورد با وقایع روزمره، به ویژه وقایع مربوط به امور تحصیلی، استرس و اضطراب بسیار تجربه می کند و این می تواند به کاهش کارآمدی فردی و بدینی نسبت به فعالیتهای مدرسه و در نتیجه اهمال کاری تحصیلی منجر شود. میان گشودگی و اهمال کاری تحصیلی رابطه منفی وجود داشت. این نتیجه با یافته تحقیق واتسون (۲۰۰۱) هماهنگ است. افرادی که دارای ویژگی شخصیتی گشودگی نسبت به تجربه هستند دارای ویژگیهایی مانند تصور فعال، احساس زیباپسندی، توجه به احساسات درونی، تنوع طلبی، قدرت تخیل بالا، علاقه به جلوه های هنری، کنجکاو نسبت به ایده های دیگران، با احساسات باز، دارای ایده و اقدام گرا هستند (مکالروی و دود<sup>۲</sup>، ۲۰۰۷). با توجه به وجود این ویژگیها در یک فرد، وجود رابطه منفی معنادار میان ویژگی شخصیتی گشودی نسبت به تجربه و اهمال کاری تحصیلی، منطقی به نظر می رسد؛ بنابراین این افراد چون بیشتر افرادی اقدام گرا و فعال هستند، بیشتر سعی می کنند تا کارهایشان را به موقع انجام دهند و در انجام دادن کارهایشان امروز و فردا نمی کنند. یکی دیگر از یافته های پژوهش وجود رابطه منفی میان ویژگی شخصیتی وظیفه شناسی و اهمال کاری تحصیلی بود. این یافته با نتیجه پژوهشهای پیشین (جانسون و بلوم، ۱۹۹۵؛ واکر، ۲۰۰۴؛ شوونبرگ و همکاران، ۲۰۰۴) موافق است. جانسون و بلوم (۱۹۹۵) در تبیین یافته خود استدلال کرده اند که خود-نظم دهی در افراد وظیفه شناس سبب کاهش میزان اهمال کاری در افراد می گردد. افراد دارای خود-نظم دهی بالا برای انجام دادن تکالیف خود برنامه ریزی دارند و کمتر مرتکب اهمال کاری می شوند. در تبیین یافته به دست آمده در پژوهش می توان گفت از آنجایی که افراد وظیفه شناس افرادی دقیق در انجام امور، علاقه مند به نظم و ترتیب و همیشه آماده برای انجام دادن تکالیف هستند، کارها و تکالیف روزانه را بی درنگ انجام می دهند و در انجام تکالیفشان مرتکب اهمال کاری نمی شوند.

همچنین نتایج نشان داد که میان سبک فرزندپروری مقتدرانه و اهمال کاری تحصیلی در دانش آموزان همبستگی منفی وجود دارد. این یافته با نتایج پژوهشهای گذشته (آبار، کارتر و وینسلر<sup>۳</sup>، ۲۰۰۹؛ پیکل و همکاران، ۲۰۰۲؛ فراری و الیوت<sup>۴</sup>، ۱۹۹۴؛ اسپرا<sup>۵</sup>، ۲۰۰۵) هماهنگ است. آبار و همکاران (۲۰۰۹) در تبیین یافته به دست آمده این استدلال را دارند که اگر والدین خود را در تکالیف فرزندان درگیر کنند و با فرزندان خود با محبت و صمیمیت رفتار کنند و نکاتی که

1. Gillespie & Martin
2. McElroy & Dowd
3. Abar, Carter & Winsler
4. Olivette
5. Spera

سبب کارایی بیشتر می‌شود با آنها در میان بگذارند، سبب دستیابی فرزندان‌شان به سطوح بالای عملکرد تحصیلی و مهارت‌های مطالعه می‌شوند و اهمال‌کاری را در آنها کاهش می‌دهند. نتیجه به دست آمده شاید به این دلیل باشد که چون والدین مقتدر، والدینی گرم، صمیمی و با محبت هستند، این والدین هم به استقلال و تصمیمات فرزندان خود احترام می‌گذارند و هم قوانین و معیارهای مناسب تعیین می‌کنند و در مواضع خود قاطع و محکم هستند و درعین حال در مورد راهنمایی‌ها، معیارها و مخالفت‌های خود دلایل منطقی و قاطعانه ارائه می‌کنند (هوور، آنن، دی‌وریز و انگلز<sup>۱</sup>، ۲۰۱۰). از این رو فرزندان والدین مقتدر به دلیل آرامش و محبت دوجانبه‌ای که در نظام خانواده جریان دارد، با خیال راحت به انجام امور روزانه خود می‌پردازند و نسبت به آن احساس مسئولیت می‌کنند و از اهمال‌کاری در انجام تکالیف دوری می‌کنند.

میان سبک فرزندپروری مسامحه‌کار و اهمال‌کاری تحصیلی در دانش‌آموزان همبستگی مثبت وجود داشت. در تبیین نتیجه به دست آمده می‌توان گفت در سبک فرزندپروری مسامحه‌کار، والدین نه توقعی از فرزندان دارند و نه به نیازها و خواسته‌های آنان توجه می‌کنند. به فرزندان خود آزادی بی حد و حصر و بدون نظارت می‌دهند و هیچ‌گونه دخالتی در رفتارها و کارهای آنها ندارند. این والدین از زیر بار مسئولیت شانه خالی می‌کنند و فرزندان خود را به حال خود رها می‌کنند. کودکان این والدین از نظر هیجانی کناره‌گیر یا بیش‌ازاندازه نیازمند محبت هستند، نمی‌توانند روابط صمیمی و دل‌بستگی برقرار کنند (هوور و همکاران، ۲۰۱۰). با این توضیحات وجود رابطه مثبت معنادار میان این سبک فرزندپروری و اهمال‌کاری منطقی است. می‌توان گفت از آنجاکه این والدین فرزندان‌شان را به حال خود رها می‌کنند و زمانی که آنان در کارهایش موفقیتی به دست می‌آورند، از سوی والدین مورد تشویق قرار نمی‌گیرند و همچنین چون این والدین کنترلی بر رفتار کودک خود ندارند، بنابراین کودک انگیزه‌ای برای انجام دادن کارهایش ندارد و در انجام تکالیف خود مرتکب اهمال‌کاری می‌شود. میان سبک فرزندپروری آسان‌گیر و اهمال‌کاری تحصیلی در دانش‌آموزان همبستگی وجود نداشت، این یافته می‌تواند به این سبب باشد که در سبک فرزندپروری آسان‌گیر والدین قوانین نسبتاً کمی برای کودکان خود وضع می‌کنند و عشق و محبت بیش‌ازاندازه بدون اعمال کنترل‌های لازم به آنها ابراز می‌کنند و آنها را مورد تشویق قرار می‌دهند، بنابراین فرزندان این‌گونه والدین با خیالی راحت‌تر به برنامه‌ریزی برای انجام دادن تکالیف خود می‌پردازند و مرتکب اهمال‌کاری نمی‌شوند.

همچنین یافته‌ها نشان دادند که میان سبک فرزندپروری سخت‌گیرانه و اهمال‌کاری تحصیلی در دانش‌آموزان همبستگی وجود ندارد. در تبیین نتیجه به دست آمده می‌توان گفت از آنجایی که والدین سخت‌گیر قوانین زیادی مانند، «هر کاری که من می‌گویم انجام بده» را به فرزندان خود تحمیل می‌کنند، ممکن است فرزندان از روی اجبار و ترس از تنبیه دستورات والدین خود را اجرا کنند و کمتر در امور روزانه دچار اهمال‌کاری تحصیلی گردند. همچنین فرزندی که مورد سخت‌گیری والدین قرار گرفته ممکن است سعی کند که ناکامیها و نارضایتیهای ناشی از شیوه تربیتی والدین را با موفقیت چشمگیر در زندگی خود جبران کند، بنابراین برای انجام دادن کارهای خود برنامه‌ریزی می‌کند و آنها را به‌موقع انجام می‌دهد.

### پیشنهادهای کاربردی

با توجه به نقش خانواده در شکل‌گیری اهمال‌کاری در دانش‌آموزان، پیشنهاد می‌شود برای والدین کارگاههای آموزشی در مورد شیوه‌های صحیح تربیت فرزندان و نقش حساس والدین در شکل‌گیری شخصیت دانش‌آموزان برگزار شود. همچنین در طول هر ترم برای دانش‌آموزان یک دوره آموزشی در مورد اهمال‌کاری، دلایل ایجاد اهمال‌کاری و مشکلات ناشی از آن برگزار شود تا دانش‌آموزان بهتر و بیشتر با این پدیده که سبب عدم یادگیری و مانع پیشرفت تحصیلی می‌شود، آشنا شوند و از آنجا که در این پژوهش ویژگی شخصیتی وظیفه‌شناسی بیشترین تأثیر را در کاهش اهمال‌کاری دارد، پیشنهاد می‌شود که هر سال دوره‌های آموزشی در مورد وظیفه‌شناسی، نظم و فواید ناشی از آن برگزار شود.

## منابع

- اتکینسون، ریتا ال؛ اتکینسون، ریچارد سی؛ اسمیت، ادوارد ای؛ بم، داریل جی. و هوکسما، سوزان نول. (۲۰۰۰). زمینه روانشناسی هیلگارد، (ترجمه محمد نقی براهنی، بهروز بیرشک، مهرداد بیگ، رضا زمانی، سعید شاملو، مهرناز شهرآرای، یوسف کریمی، نیسان گاهان، مهدی محی الدین و کیانوش هاشمیان، ۱۳۸۵). تهران: انتشارات رشد.
- برجعلی، احمد. (۱۳۷۸). تأثیر سازگاری و الگوهای فرزندپروری والدین بر تحول روانی- اجتماعی دانش‌آموزان دبیرستانی شهر تهران. رساله دکتری روان‌شناسی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران.
- بیرامی، منصور؛ دانشور، زهره؛ حسینی اصل، فریبا و فولادوند، خدیجه. (۱۳۸۹). روان‌رنجورخویی و کمال‌گرایی پیش‌بینی کننده‌های تعلل ورزی. فصلنامه فرهنگ و مشاوره، شماره (۲)، ۲۱-۴۴.
- دهقانی، یوسف. (۱۳۸۷). پیش‌بینی اهمال‌کاری تحصیلی بر اساس راهبردهای خودتنظیمی در یادگیری. پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته روانشناسی تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شیراز.
- رحمتی، عباس؛ اعتمادی، احمد و محرابی، شهریان. (۱۳۸۶). مقایسه میزان اختلالات روانی دختران نوجوان با توجه به شیوه‌های فرزندپروری والدین در دبیرستان‌های شهرستان جیرفت. مجله مطالعات روانشناسی، ۳ (۴)، ۹-۲۳.
- شفیعی تبار، مهدیه؛ خداپناهی، محمدکریم و صدق پور، صالح. (۱۳۸۷). بررسی رابطه هوش هیجانی و عوامل پنجگانه شخصیت در دانش‌آموزان. مجله علوم رفتاری، ۲ (۲)، ۱۷۳-۱۸۱.
- فضلعلی، نجمه؛ عبدخدایی، محمدسعید و اصغری‌ابراهیم‌آباد، محمدجواد. (۱۳۹۱). رابطه احساس انسجام روانی و ابعاد فرزندپروری با اهمال‌کاری تحصیلی. مجموعه مقالات چهارمین کنگره انجمن روانشناسی ایران، روانشناسی معاصر (ویژه‌نامه)، ۲۲۸۶-۲۲۸۳.
- گروسی‌فرشی، میرتقی؛ مهریار، امیرهوشنگ و قاضی‌طباطبائی، سیدمحمود. (۱۳۸۰). کاربرد آزمون جدید شخصیتی نئو و بررسی تحلیل ویژگیها و ساختار عاملی آن در بین دانشجویان دانشگاه‌های ایران. فصلنامه علمی-پژوهشی علوم انسانی دانشگاه الزهراء، ۱۱ (۳۹)، ۱۷۳-۱۹۸.
- گلستانی‌بخت، طاهره و شکری، مهناز. (۱۳۹۲). رابطه تعلل‌ورزی (اهمال‌کاری) تحصیلی با باورهای فراشناختی. دوفصلنامه علمی- پژوهشی شناخت اجتماعی، ۲ (۳)، ۸۹-۱۰۰.
- منادی، مرتضی. (۱۳۸۴). تأثیر شیوه‌های فرزندپروری والدین بر شخصیت اجتماعی و فرهنگی جوانان. فصلنامه خانواده و پژوهش، شماره (۳)، ۲۷-۵۴.
- میرزایی، مصلح؛ غرابی، بنفشه و بیرشک، بهروز. (۱۳۹۲). نقش کمال‌گرایی مثبت و منفی، خودکارآمدی، نگرانی و مشکل در نظم بخشی هیجانی در پیش‌بینی اهمال‌کاری رفتاری و تصمیم‌گیری. مجله روانپزشکی و روانشناسی بالینی ایران، ۱۹ (۳)، ۲۳۰-۲۴۰.
- نامیان، سارا و حسینچاری، مسعود. (۱۳۹۰). تبیین اهمال‌کاری تحصیلی دانشجویان بر اساس باورهای مذهبی و هسته کنترل. مجله مطالعات روانشناسی تربیتی، ۸ (۱۴)، ۱۲۶-۹۹.
- نقاشیان، ذبیح‌الله. (۱۳۵۸). رابطه محیط خانواده و موفقیت تحصیلی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شیراز.

Abar, B., Carter, K. L., & Winsler, A. (2009). The effects of maternal parenting style and religious commitment on self-regulation, academic achievement, and risk

- behavior among African-American parochial college students. *Journal of adolescence*, 32(2), 259-273.
- Balkis, M., & Duru, E. (2009). Prevalence of academic procrastination behavior among pre-service teachers, and its relationships with demographics and individual preferences. *Journal of Theory and Practice in Education*, 5(1), 18-32.
- Buri, J. R., & Gunty, A. L. (2008). *Family functioning and maladaptive schemas: The moderating effects of optimism*. Paper presented at the 116th Annual Meeting of the American Psychological Association, Boston, August, 2008.
- Caligiuri, P. M. (2000). The big five personality characteristics as predictors of expatriate's desire to terminate the assignment and supervisor-rated performance. *Personnel Psychology*, 53(1), 67-88.
- Costa, P. T., & McCrae, R. R. (1992). *Professional manual: Revised NEO personality inventory (NEO-PI-R) and NEO Five-Factor Inventory (NEO-FFI)*. Odessa, FL: Psychological Assessment Resources, 179-198.
- Davis, J. k. (1999). *The effects of culture on high school academic procrastination*. Unpublished doctoral dissertation, University of Southern California, Los Angeles.
- Day, V., Mensink, D., & O'Sullivan, M. (2000). Patterns of academic procrastination. *Journal of College Reading and Learning*, 30(2), 120-134.
- Diaz-Morales, J. F., Cohen, J. R., & Ferrari, J. R. (2008). An integrated view of personality styles related to avoidant procrastination. *Personality and Individual Differences*, 45(6), 554-558.
- Effert, B. R., & Ferrari, J. R. (1989). Decisional procrastination: Examining personality correlates. *Journal of Social Behavior & Personality*, 26(2), 151-161.
- Ellis, A., & Knaus, W. J. (1979). *Overcoming procrastination: Or how to think and act rationally in spite of life's inevitable hassles*. NY: Penguin.
- Fee, R. L., & Tangney, J. P. (2000). Procrastination: A means of avoiding shame or guilt?. *Journal of Social Behavior and Personality*, 15(5), 167-184.
- Ferrari, J. R., & Beck, B. L. (1998). Affective responses before and after fraudulent excuses by academic procrastinators. *Education*, 118, 529-537.
- Ferrari, J. R., Harriott, J. S., & Zimmerman, M. (1999). The social support network of procrastinators: Friends or family in times of trouble? *Personality and Individual Differences*, 26, 321- 334.
- Ferrari, J. R., & Olivette, M. J. (1994). Parental authority and the development of female dysfunctional procrastination. *Journal of Research in Personality*, 28, 87-100.
- Gillespie, N. A., & Martin, N. G. (2006). Neuroticism as a genetic marker for mood and anxiety. In T. Canli (Ed.), *Biology of personality and individual differences* (pp. 225-250). New York: Guilford.
- Goldberg, L. R. (1999). A broad-bandwidth, public domain, personality inventory measuring the lower-level facets of several five-factor models. In I. Mervielde, I. Deary, F. De Fruyt, & F. Ostendorf (Eds.), *Personality psychology in Europe*, Vol. 7 (pp. 7-28). Tilburg, The Netherlands: Tilburg University Press.
- Hardy, D. F., Power, T. G., & Jaedicke, S. (1993). Examining the relation of parenting to children's coping with everyday stress. *Child Development*, 64(6), 1829-1841.

- Hill, M. B., Hill, D. A., Chabot, A. E., & Barrall, J. F. (1978). A survey of college faculty and student procrastination. *College Student Journal*, 12(3), 256-262.
- Howell, A. J., Watson, D. C., Powell, R. A., & Buro, K. (2006). Academic procrastination: The pattern and correlates of behavioural postponement. *Personality and Individual Differences*, 40(8), 1519-1530.
- Huwer, R. M., Otten, R., de Vries, H., & Engels, R. C. (2010). Personality and parenting style in parents of adolescents. *Journal of Adolescence*, 33(3), 395-402.
- Johnson, J. L., & Bloom, A. M. (1995). An analysis of the contribution of the five factors of personality to variance in academic procrastination. *Personality and Individual Differences*, 18(1), 127-133.
- Kagan, M., Çakır, O., İlhan, T., & Kandemir, M. (2010). The explanation of the academic procrastination behavior of university students with perfectionism, obsessive-compulsive and five factor personality traits. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 2(2), 2121-2125.
- Lay, C. H. (1986). At last, my research article on procrastination. *Journal of Research in Personality*, 20(4), 474-495.
- McCown, W., & Johnson, J. (1991). Personality and chronic procrastination by university students during an academic examination period. *Personality and Individual Differences*, 12(5), 413-415.
- McElroy, T., & Dowd, K. (2007). Susceptibility to anchoring effects: How openness-to-experience influences responses to anchoring cues. *Judgment and Decision Making*, 2(1), 48-53.
- Moon, S. M., & Illingworth, A. J. (2005). Exploring the dynamic nature of procrastination: A latent growth curve analysis of academic procrastination. *Personality and Individual Differences*, 38(2), 297-309.
- Pala, A., Akyıldız, M., & Bağcı, C. (2011). Academic procrastination behaviour of pre-service teachers' of Celal Bayar University. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 29, 1418-1425.
- Pychyl, T. A., Coplan, R. J., & Reid, P. A. (2002). Parenting and procrastination: Gender differences in the relations between procrastination, parenting style and self-worth in early adolescence. *Personality and Individual Differences*, 33(2), 271-285.
- Rothblum, E. D., Solomon, L. J., & Murakami, J. (1986). Affective, cognitive, and behavioral differences between high and low procrastinators. *Journal of Counseling Psychology*, 33(4), 387-394.
- Schouwenburg, H. C., Lay, C. H., Pychyl, T. A., & Ferrari, J. R. (2004). *Counseling the procrastinator in academic settings*. Washington DC: American Psychological Association.
- Sirois, F. M., Melia-Gordon, M. L., & Pychyl, T. A. (2003). "I'll look after my health, later": An investigation of procrastination and health. *Personality and Individual Differences*, 35(5), 1167-1184.
- Solomon, L. J., & Rothblum, E. D. (1984). Academic procrastination: Frequency and cognitive-behavioral correlates. *Journal of Counseling Psychology*, 31(4), 490-503.

- Spera, C. (2005). A review of the relationship among parenting practices, parenting styles, and adolescent school achievement. *Educational Psychology Review*, 17(2), 125-146.
- Steel, P. (2007). The nature of procrastination: A meta-analytic and theoretical review of quintessential self-regulatory failure. *Psychological Bulletin*, 133(1), 65-94.
- Steel, P., Brothen, T., & Wambach, C. (2001). Procrastination and personality, performance, and mood. *Personality and Individual Differences*, 30(1), 95-106.
- Strongman, K. T., & Burt, C. D. (2000). Taking breaks from work: An exploratory inquiry. *The Journal of Psychology*, 134(3), 229-242.
- Walker, L. J. S. (2004). Overcoming the patterns of powerlessness that lead to procrastination. In H. C. Schouwenburg, C. H. Lay, T. A. Pychyl, & J. R. Ferrari (Eds.), *Counseling the procrastinator in academic settings* (pp. 75-90). Washington DC: American Psychological Association.
- Watson, D. C. (2001). Procrastination and the five- factor model: A fact level analysis. *Journal of Personality and Individual Differences*, 30, 149-158.
- Ziesat Jr., H. A., Rosenthal, T. L., & White, G. M. (1978). Behavioral self-control in treating procrastination of studying. *Psychological Reports*, 42(1), 59-69.

